

CENTER FOR CIVIL COURAGE

Centar za gradansku hrabrost

**SJEĆAŠ LI SE
BANJALUKE?**

CENTAR ZA GRAĐANSKU HRABROST

Feministička i slobodnomisliteljska udruga **Centar za građansku hrabrost** osnovana je **2011.** godine u **Zagrebu** s ciljem promicanja i poticanja građanske hrabrosti, feminističkog aktivizma, osviještenih vrijednosti sekularnog i evolucijskog humanizma i slobodoumlja, te osviješćivanja i osnaživanja ljudskih, posebice ženskih prava, rodne ravnopravnosti, prava manjina i LGBTIQ osoba.

Centar se aktivno suprotstavlja svim oblicima patrijarhalnog nasilja, fašizmu, mizoginiji, (hetero)seksizmu, etnocentrizmu, militarizmu, rasizmu, ksenofobiji i klerikalizmu.

Centar se zalaže za jačanje kulture odgovornosti, suočavanja s prošlošću, kulture kažnjivosti ratnih zločina kao i feminističke solidarnosti sa žrtvama, tj. preživjelima svih vidova nasilja.

www.civilcourage.hr

BACK TO BOSNIA

Film **SABINE VAJRAČE**

Film je dokumentarac i prati povratak mojih roditelja i mene u Banja Luku, u ljeto 2003.

Glavni lik je moj tata, Emir, kroz čije priče o Banja Luci za vrijeme rata mi polako otkrivamo i to šta se trenutno dešava u našem rodnom gradu, da bi na kraju završili u našem stanu, gdje su tad još uvijek živjeli ljudi koji su nas istjerali...

KRONIKA BANJALUČKOГ BEŠČAŠĆA

SVE ĆE BITI DOBRO KAD SE RIJEŠIMO
GAMADI KOJA SE OVDJE NAKOTILA!

Radoslav Brđanin, TVBL, 1992.

URBICID

- pobjeda na prvim parlamentarnim izborima;
- prosvjedi, masovna okupljanja, vijorenje zastava i obilježja
 - buđenje nacionalističke svijesti;
- govor mržnje, revizionizam, dehumanizacija drugih naroda,
- šikaniranja, prijetnje, premlaćivanje, ubojstva;
- prisilne mobilizacije, otkazi, pljačke imovine, oduzimanje nekretnina, potpisi lojalnosti vladajućoj stranci;
- promjena naziva ulica i kvartova, promjena imena ljudi,
- rušenje vjerskih objekata i uništavanje istorijskih spomenika;
- prisilni rad, prisilno kopanje rovova, zatočeništva u logorima.

ISTINA?

Мењао се национални састав и професора и ученика. Већина их је из реда муслимана и Хрвата напустила Бањалуку и Републику Српску. Мотиви су били различити. Неки су одлазили из породичних разлога, неки у места где се није ратовало, али је већина отишла ка народу коме припадају. Истине ради, што треба рећи, многи су отишли са тугом. Зло време проверавало је људско поштење као и све што рат проверава. На њихова места су дошли многи професори Срби из Хрватске и дела Босне и Херцеговине под мусиманском или хрватском влашћу. Већина је програна без и где ичега, а уз то са болним историјским памћењем да су њихове колеге по звању, такође Срби, пре више од пола века претерани из тих истих средина, па и из Бањалуке, у Србију. Поновила се 1941. година с том разликом што су сада многи нашли место у Бањалуци, центру српског народа западно од Дрине и Дунава.

Prognanici su bježali iz svog rodnog grada - u strahu, понижени, mrvareni, pretučeni, bez posla i imovine, da bi izbjegli prisilnu mobilizaciju, prisilan rad, zatočeništvo i smrt.

PROMJENA NAZIVA ULICA

Banjalučke vlasti za šest-sedam godina svoga djelovanja promijenile su ni manje ni više nego nazive za **240** ulica.

Milosti ne treba imati ni prema kome, u miru kao u ratu, etnički treba pročistiti naše ulice, ukloniti sve nazive s muslimanskim, hrvatskim i inim imenima. Njima pridružiti komunističke revolucionare, učesnike Drugog svjetskog rata, bez obzira da li su u tom ratu poginuli ili nisu.

Naprosto, neka im se zmetne svaki trag kao da nikada ni postojali nisu.

Poznati dijelovi grada:

Hisete, Mejdan, Šeher, Novoselija, Budžak, sada su Kočicev vijenac, Obilićevo, Srpske toplice, Kočićevo, Lazarevo.

Selo Motike, odmah pokraj Banjaluke, dobilo je novo ime: Srpski Milanovac. Ovdje nije jasno šta je ponukalo komisiju da pristupi ovoj promjeni, vjerovatno zazor mjesnog stanovništva prema oruđu koje ih je ranije hranilo.

Brdo **Šehitluci**, na kome je spomenik borcima NOR-a (1941-1945), dobilo je naziv Banj brdo.

POSTUPANJE SA NE-SRBIMA

Stav predsjednika Kriznog štaba ARK, **Radoslava Brđanina**, koji se neprekidno ponavljao u sredstvima javnog informisanja, bio je da se na teritoriji koja je imala biti Velika Srbija može prihvati najviše dva posta ne-Srba. Da bi obezbijedio ovaj postotak on je na banjalučkom radiju zagovarao direktnu borbu, uključujući i ubijanje ne-Srba.

"Uostalom, ako su Rusi i Nemci mogli da imaju logore, zašto ih ne bi imali i Srbi."

Isto tako, **Radislav Vukić**, predsjednik opštinskog odbora SDS u Banja Luci i predsjednik regionalnog odbora SDS, kao i izabrani član glavnog odbora SDS za Bosnu i Hercegovinu, bio je takođe ekstremista **koji je putem medija objavio svoju odluku da ne dozvoljava ženama ne-Srpkinjama da se porađaju u banjalučkoj bolnici. Takođe je izjavio da sve mješovite brakove treba razvesti i poništiti, a da djeca iz mješovitih brakova "valjaju samo za pravljenje sapuna".**

Predmet Tadić (IT-94-1): Mišljenje i presuda 7. maj 1997

KULTUROCID

Srbi u Banjoj Luci proslavljaju **Đurđevdan**. "Osjećao sam se nelagodno, jer smo imali iskustvo da kad god su oni slavili, to je postajalo prilikom za osvetu protiv nas", napisao je u jednom svjedočenju **Bedrudin Gušić**, predsjednik Odbora Islamske zajednice u Banjoj Luci.

"Prema nekim očevicima, oko 23 sata susjedi su sa svojih prozora gledali kako policija blokira sve ulice... i onda su čuli kako se vojni kamioni zaustavljaju..."

Džamije **Arnaudija** i [Ferhadija](#) su miniranjem porušene u zoru **7. 5. 1993.** godine. Ferhadija koja se zbog vitkog minareta smatrala najljepšom bosanskohercegovačkom džamijom se nalazila pod zaštitom UNESCO-a. U toku dana su kamioni i buldožeri čistili mjesto na kome je nekad stajala...

MRLJA NA OBRAZU I DUŠI

REZOLUCIJA BL MUSLIMANA

Služeći se podacima pročitanim u knjizi **Aleksandra Ravlića** "Banjalučki povijesni listići 2" želim spomenuti događaj koji je u navedenoj knjizi opisan pod naslovom "**Rezolucija hrabrih banjalučkih Muslimana 1941**" (str. 274), a koji predstavlja hrabar čin banjalučkih građana iz vremena nacističke okupacije i ustaške strahovlade...

Ne zna se točan datum njene objave, sa sigurnošću se može jedino reći da je Rezolucija, koja se danas čuva u Vojno-istorijskom institutu u Beogradu, napisana u drugoj polovici 1941. Najvjerojatnije jedanaestog mjeseca te godine **najugledniji banjalučki Muslimani, njih oko sedamdesetak, među njima i tadašnji gradonačelnik Banjaluke (!)** su u rezoluciji predanoj potpredsjedniku ustaške vlade i njenom ministru prometa, podigli glas protiv ustaške politike i počinjenih zločina nad srpskim i židovskim narodom, sa **zahtjevom da se prekine svaki progon i svako ubijanje po bilo kojoj osnovi – vjerskoj ili nacionalnoj.**

Ravlić u svojoj knjizi navodi tužan kuriozitet. Jednog od zagovornika pisanja rezolucije i sakupljanja potpisa, **Muhameda Tabakovića** četnici su u drugom svjetskom ratu svezali za kuću i zapalili, dok je 1944. Draža Mihajlović u jednom od svojih proglaša istakao da su rezolucije Muslimana izdane 1941. i po drugim bosanskim gradovima "primeri svesti i građanske hrabrosti." A skoro pola stoljeća kasnije, sljedbenici četničke ideologije, koja je u devedesetim zavladala Banjalukom, su napali jednog od prvih supotpisnika rezolucije, **efendiju Zahirovića.**

LJUDSKI TRAG U ZVIJERSKIM VREMENIMA

"Ubijanje svećenika i drugih prvaka bez suda i presude strijeljanje i mrvarenje u gomilama često nevnih ljudi, žena pa i djece, gonjenje u masama od kuća i iz postelje čitavih obitelji s rokom od 1 do 2 časa za spremanje, te njihovo deportiranje u nepoznate krajeve, prisvajanje i pljačkanje njihove imovine, rušenje bogomolja često njihovim vlastitim rukama, silenje na prelazak na katoličku vjeru, sve su to činjenice, koje su zaprepastile svakog istinitog čovjeka i koje su nas i na nas Muslimane ovih krajeva najneugodnije djelovale. Mi nismo nikada očekivali, a kamoli želili ovakve metode rada i upravljanja u našim krajevima. U našoj burnoj prošlosti mi se nismo nikada, niti pod najtežim prilikama, služili ovakvim sredstvima. I to ne samo radi toga što nam brani Islam, nego i zato što smo vazda vjerovali, i što vjerujemo, da ovakve metode rada dovode do rušenja javnog mira i reda u svakoj državi i ugrožavaju njezin opstanak. Mi smatramo da se ovakva nasilja ne bi smjela vršiti ni nad najgorima neprijateljima, jer ovo što se kod nas radilo, sumnjamo da bi mogli naći primjera u povijesti u bilo kojeg naroda...“

Kao Banjalučanka ne zaboravljam sve one hrabre pojedince koji su se riječju ili djelom suprotstavili fašizmu, ali ne mogu ne zapitati se zašto je šutjela građanska Banja Luka – intelektualna elita, književnici, znanstvenici, profesori, novinari? Gdje je bila rezolucija u devedesetim godinama prošlog stoljeća/vijeka? Zašto i danas šute o onome što se dogodilo u našem rodnom gradu?

HUMANO PRESELENJE NARODA?

"Ne, ovo nije etničko čišćenje", objasnio je. "Ne-Srbi žele da odu, a ja im u tome samo pomažem. Težak je to posao, znate, ovdje sam od jutra do mraka."

"Ali zašto svi ovi ljudi žele da odu?" upitao sam ga.

"To je sad u modi", odgovorio je.

"U modi?"

"Da. Morate shvatiti da ova agencija iz humanitarnih pobuda pomaže ljudima. Ne možete dobровољно pomjeranje naroda zvati etničko čišćenje."

**Peter Maass, Ljubi bližnjega svog (3):
Banjaluka, prestonica fašizma**

ETNIČKO ČIŠĆENJE!

Prema predratnom popisu iz 1991.god. na teritoriji koja se sada naziva sjeverna BiH živjelo je **625 000 Srba, 356 000 Muslimana i 180 000 Hrvata**. Procjene ureda UNHCR kažu da u području sada živi oko **719 000 Srba, 37 000 Muslimana i oko 30 000 Hrvata** - što predstavlja smanjenje broja Muslimana za oko 90% i Hrvata za oko 85% od početka rata.

U samom je gradu 1991. živjelo **143 079** stanovnika: od toga je bilo 49,03% Srba, 19,35% Muslimana, 15,82% Jugoslavena, 10,97% Hrvata i 4,81% stanovnika ostalih narodnosti. Nakon rata grad je gotovo potpuno **etnički očišćen i posrbljen**, pa danas Hrvati i Bošnjaci čine neznatnu manjinu.

Oni **Srbici** koji se nisu mogli pomiriti s politikom SDS-a napustili su grad. Takvih je između 1992. i 1995. bilo oko **20 000**. U istom razdoblju iz Banje Luke je protjerano **80 000 Hrvata i Bošnjaka**.

I JOŠ JEDNOM: ETNIČKO ČIŠĆENJE!

Banja Luka je u devedesetim godinama prošlog stoljeća/vijeka doživjela
etničko čišćenje!

Bez suvišnih "ali i drugi gradovi su..." Bez suvišnih "ali što su nama..."

Banjalučani koji su svoju novootkrivenu srpsku nacionalnost gromoglasno isticali prognali su riječju, djelom ili nečinjenjem sve one Banjalučane koji su bili drugih nacionalnosti, svjetonazora ili mišljenja.

Banjalučani su ubijali, mučili, ponižavali i protjerivali Banjalučane.

Banjalučani su pljačkali, uništavali i rušili Banjaluku.

Banjalučani su šutjeli dok su Banjalučani etnički čistili Banjaluku od Banjalučana.

Banjalučani i danas šute o Banjaluci i o etničkom čišćenju.

Kao Banjalučanka uzimam si pravo konačno prozboriti te dvije riječi
koje me se osobno/lično više tiču nego one koje te riječi nisu okrznule,
a posebice one koji se njima pronalaze prozvanima.

T/ko će mi zabraniti da se osjećam i nazivam prognanicom?

*Laku noć Banjaluko, ma gdje da si,
ljepša si u mojim snovima,
bio ja trijezan ili pod gasom.
volim te u sebi, a ne sebe u tebi.*

Zlatko Lukic